

HET ECHTE ITALIË

VERHALEN UIT HET DAGELIJKSE LEVEN

STEF SMULDERS

2022

Versie 1.2

Copyright © 2022 by Stef Smulders

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur, met uitzondering van korte citaten in recensies en voor bepaalde andere niet-commerciële doeleinden, zoals toegestaan door de auteurswet.

No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording, or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the author, except in the case of brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted by copyright law.

Stef Smulders
Frazione Spagna 9
27047 Montecalvo Versiggia (PV), Italië
www.duepadroni.it

Omslagontwerp: Esther Geers, Fiverr
Illustratie: Arlecchino e Pierrot, Aleutie, iStockphoto, 2019

Het Echte Italië/Stef Smulders.
ISBN 9789464655544

HET ECHE TE ITALIË

VERHALEN UIT HET DAGELIJKSE LEVEN

STEF SMULDERS

Brave New Books

Eerder verschenen van dezelfde auteur

Italiaanse Toestanden – Leven en overleven in Italië (2014)

Meer Italiaanse Toestanden (2016)

Nog Meer Italiaanse Toestanden (2017)

Bezoekuur en 99 andere verhalen (2021)

“... the surface of Italian life, often gay and playful, sometimes bleak and tragic, has many of the characteristics of a show.”

...

“... not (as many think) developed by people who find life rewarding and exhilarating, but by pessimistic, realistic, resigned and frightened people.”

Luigi Barzini, *The Italians*

Het Echte Italië

‘Het Echte Italië’? Is er dan ook een onecht Italië? Dat is de vraag die ongetwijfeld direct opkomt en het antwoord luidt: Ja. Deze “nep”versie van het land bevindt zich in het hoofd van niet-Italianen die zich door het romantische beeld van een land van zon, zee, gondels, pasta en wijn laten verleiden te denken dat Italië het paradijs op aarde is. Een paradijs bevolkt door louter vriendelijke, vrolijke, de hele dag wijn drinkende, *O sole mio* zingende gondeliers die het *carpe diem* in hun hart gegrift hebben. Een land bezaaid met alleen maar mooie kastelen, gerestaureerde landhuizen en architectonische wondervilla’s in een heuvelachtig landschap vol keurig bijgehouden wijngaarden, met een nagelschaartje bijgeknipte gazons en nergens zwerfafval. Een land zonder lelijkheid en troep waar louter schoonheid te vinden is. Ah...

Vergeet het maar.

Beppe Severgnini, journalist en schrijver van boeken waarin hij Italië, de Italiaan en zelfs Berlusconi probeert uit te leggen aan verbaasde buitenlanders, verwoordde het in *La Bella Figura* zo:

“Laat me allereerst een ding duidelijk maken. Jullie Italië en ons Italia zijn niet hetzelfde. Italië is een softdrug die in voorspelbare verpakking zoals heuvels bij zonsondergang, olijfboomgaarden, citroenbomen, witte wijn en meisjes met ravenzwarte haren wordt uitgedeeld. Italia, daarentegen, is een doolhof. Uitdagend, maar ingewikkeld.”

Luigi Barzini, auteur van wat nog steeds als een standaardwerk over de Italiaanse sociale cultuur gezien wordt, *The Italians*, citeerde ik al in het motto bij dit boek:

“... aan de oppervlakte heeft het Italiaanse leven, dat soms vrolijk en speels is, dan weer bleek en tragisch, veel van de kenmerken van een show.”

Ook Tim Parks merkte dit op in zijn boek *Italiaanse Opvoeding*: “... en de gedachte komt in me op dat ook deze voorspelbare en vereiste theatraliteit, net als de strikte routine van haast elk aspect van het Italiaanse leven ... een manier is om mensen te helpen goed te leven. Je voelt je het meest ontspannen als je precies weet wat er van je verwacht wordt.”

En bij mij komt dan direct de gedachte op aan de oer-Italiaanse *commedia dell'arte*, het carnavaleske theater met de figuren van de vrolijke *Arlequino* en de trieste *Pierrot*.

Barzini gaat nog verder in op dit kenmerk van de Italiaanse cultuur en het Italiaanse karakter: “Het eerste doel van de show is om het leven acceptabel te maken.”

Want: “Saaie en onbelangrijke momenten in het leven moeten worden verfraaid en veraangenaamd met geschikte versieringen en rituelen. Lelijke dingen moet verborgen worden, onaangename en tragische feiten onder het tapijt geveegd.”

En: “Deze gebruiken zijn niet (zoals velen denken) ontwikkeld door mensen die het leven waardevol en opwindend vinden, maar door een pessimistisch, realistisch, berustend en bang volk.”

Mijn eigen verwondering over het grote verschil tussen het courante beeld over Italië en haar inwoners en de werkelijkheid stamt al vanaf de eerste weken dat ik in Italië verbleef. Toen leerden we de verhuurders van ons tijdelijke appartement in Pavia kennen, de broers Giorgio en Franco. In mijn boek *Italiaanse Toestanden* schreef ik er het volgende over:

“De broers leken ieder een ander aspect van ‘de Italiaan’ te representeren: Franco de joviale, zorgeloze, vrolijke, niet-serieuze Italiaan, de spreekwoordelijke Italiaan zoals iedere buitenlander zich die voorstelt; Giorgio juist de zorgelijke, pessimistische en enigszins depressieve versie van de Italiaan, zoals je die hier ook vaak tegenkomt. Niet voor niets geeft menig Italiaan op de vraag hoe het met hem gaat niet het antwoord “*bene*, goed” maar “*non c’è male*, niet slecht, het gaat wel.” Franco begroette je echter altijd met een oorverdovend “*Tutto bene?*” Een vraag die retorisch bedoeld was want hij herhaalde hem daarna steeds als je even stilviel: “*Tutto bene?*” Hij luisterde niet echt. Met Giorgio raakte je echter al snel in een diepgravend en serieus gesprek verwickeld over de tekortkomingen van Italië en haar inwoners en over de eigen uitzichtloosheid. Italië heeft kennelijk twee totaal verschillende karaktertrekken. Is Italië soms manisch-depressief?”

En hier bleef mijn verwondering niet bij. De aannemer die in 2008 de verbouwingen aan ons huis uitvoerde, verbaasde ons toen hij ons een keer aan het eind van de dag maande de voordeur goed op slot te doen en een keukenstoel onder de handgreep te klemmen. Je wist anders maar nooit, ’s avonds liep er allerlei onguur volk rond. Om die voordeur hadden we echter al hartelijk gelachen toen we het huis voor het eerst betraden: ‘Wat een deur,’ riepen we, ‘die zou in een bank als afsluiting van de kluis niet misstaan!’ Het was een loodzware deur van een centimeter of tien dik die we nog nooit als voordeur van een woonhuis waren tegengekomen. En nu moest er volgens aannemer nog een keukenstoel tegenaan gezet worden. Gelukkig waren alle ramen op de benedenverdieping al voorzien van ijzeren roosters, want anders...

Nog een voorbeeld: tijdens een wandelingetje in een lekker lentezonnetje dat opvallend vroeg voor de tijd van het jaar al een aangename warmte verspreidde, kwam ik een buurtgenoot tegen en uitte mijn blijdschap over het mooie weer. ‘*Si, sì,*’ antwoordde hij, ‘*dopo lo pagheremo però.* Maar later gaan we de rekening betalen.’ Het is nu wel mooi weer, maar straks...

Ik woonde dus nog maar nauwelijks in het land of mij begonnen zaken op te vallen die ik als toerist nooit had opgemerkt. Kennelijk moet je eerst je toeristenpet afzetten, je Hawaïoverhemd in de kast laten en je selfiestick inklappen om open te staan voor de échte Italiaanse werkelijkheid. Het romantische floers dat je in je vakantiestemming over alles en iedereen in dit zonnige zuidelijke land getrokken had valt dan opeens weg en dan... Ja, wat dan? Dan zie je Italië zoals je het nog niet eerder gezien hebt.

Mij overkwam het voor het eerst in 2007 en het is sinds die eerste weken blijven gebeuren. Zelfs na vijftien jaar ontdek je nog steeds nieuwe gedragingen, patronen en eigenschappen die samen de sociale cultuur van Italië uitmaken: een complex, intens verweven netwerk waarin alles met alles (soms op bijna onbegrijpelijke wijze) lijkt samen te hangen. In dit boek geef ik de lezer een inkijkje in dit echte Italië, zoals ik het in de loop der jaren ervaren heb. Korte schetsen en anekdotes uit het dagelijkse leven van een niet-Italiaan in een hem nog grotendeels onbekende en onbegrepen cultuur. Dit alles bij de gelegenheden waar iedereen met enige regelmaat komt: de supermarkt, de bar, het restaurant, het postkantoor, de huisarts, enzovoort. Daar waar je de echte Italiaan kan observeren. In het wild. Kom, laten we gaan kijken!

In de supermarkt

Voor me in de rij bij de kassa van de *Basko* supermarkt staat een oud verschrompeld mannetje te mopperen. Hij heeft een zongebruind hoofd dat vanaf een grote, bolvormige, kale kruin taps toeloopt naar een puntige kin. Zijn dikke, halfronde wenkbrauwen geven hem het gezicht van een clown, maar hij kijkt niet vrolijk. Tegen iedereen die in zijn buurt komt, zegt hij iets, steeds hetzelfde. Hij richt zich ook tot mij en hoewel ik hem niet begrijp, knik ik hem vriendelijk toe om ervan af te zijn. Hij weet echter niet van ophouden en net als ik mij eraan begin te ergeren, zie ik de papieren zakken met brood die hij bij zich draagt en snap ik opeens wat hij zegt:

‘Ha messo i guanti? Ha messo i guanti? Heeft u de handschoentjes aangedaan?’ Dit vervolgt hij met wat onverstaaanbaar gebrabbel, om te eindigen met de algemene conclusie *‘Povera Italia.’*

Hij komt natuurlijk net van de bakkerij-afdeling en heeft daar waarschijnlijk het brood uit de bakken genomen zonder daarbij de verplichte plastic handschoentjes aan te doen. En daarop is hij betrappt door een personeelslid of een kneuterige klant die hem erop heeft gewezen dat je vanwege de hygiëne het brood niet met je blote handen aan mag raken. Ik voel opeens met hem mee en mijn ergernis verplaatst zich naar de zeurkousen. Ook ik ben altijd in overtreding want ik heb een hekel aan die plastic ondingen die ook bij de groente- en fruitafdeling verplicht zijn. Als ik tomaten, nectarines of appels en dergelijke nodig heb, kijk ik eerst schichtig om mij heen en pak er dan snel een paar met mijn blote hand om vervolgens met een quasi-onschuldige blik naar de weegschaal

te lopen. Juist daar zijn die handschoentjes uiterst on“hand”ig want hoe krijg je de prijssticker op de plastic groente/fruitzak zonder dat hij aan het handschoentje blijft zitten? Onmogelijk. Weg met die krenge dus.

Zelf ben ik nog nooit betrapt, waarschijnlijk ook doordat ik de eerste tomaat of nectarine of appel pak door de plastic zak binnenstebuiten om mijn hand te vouwen. Het lijkt dan net alsof ik toch een handschoen aan heb. Maar bij de tweede tomaat en verder lukt dat niet meer.

Het is sowieso onzin, vind ik. Doorgeslagen hygiëne-fetisjisme van het van nature hypochondrische Italiaanse karakter. Van de meeste vruchten eet je de, in de overspannen geest van de Italiaan met levensgevaarlijke bacillen besmette schil immers helemaal niet op. En vruchten die je wel in hun geheel verorbert, moet je, net als alle groente, altijd goed wassen, zo heb ik althans van mijn brave oude moeder (en de huisarts) geleerd. Ook heeft onderzoek¹ uitgewezen dat de kassa het meest met bacillen besmette deel van een supermarkt is. Niet de groente- en fruitafdeling, laat staan de bakkerij. Nee, de transportband waar alles op gezet wordt (ook spullen die op de vloer hebben gestaan: smerig!) en die niemand ooit schoonmaakt, dat is de echte bacillenkweekvijver.

En mocht het voorgaande nog niet overtuigend genoeg aantonen dat de handschoentjes onzinnig zijn, dan is er nog de milieubewuste tijdgeest: denk eens aan al dat onnodige wegwerpplastic dat uiteindelijk in de oceaan belandt om daar de al door uitsterven bedreigde diersoorten nog een stapje dichterbij de afgrond te brengen (of is het plastic van de handschoenen afbreekbaar?). Plastic handschoentjes, nee, het gebruik daarvan kan ik niet met mijn geweten in overeenstemming brengen. Ik ben een gewetensbezwaarde in

¹ <https://www.dissapore.com/spesa/supermercati-posti-piu-sporchi/>

zake het gebruik van te veel plastic in supermarkten. Nou ja, ze zijn vooral onhandig.

Het moppermantje is aan de beurt om af te rekenen en gaat nu verder tegen de kassière, die minzaam glimlacht maar niets terugzegt:

'Ha messo i guanti? Ha messo i guanti? Povera Italia!'

Een beetje overdrijven doet hij wel. Arm Italië? Maar eigenlijk doen alle Italianen dat, besef ik nu ik erover nadenk. De gemiddelde Italiaan is namelijk helemaal niet de *O sole mio* zingende, *Lebensbejahende* vrolijke zonzonaanbidder of gondelier waarvoor de koele noordeling hem houdt. Integendeel, hij en zij gaan gebukt onder, vaak overbodige, zorgen over gezondheid en veiligheid.

En dus sluit menig Italiaan zijn jammerklacht over wat de overheid of wat de politici nu weer voor idioots bedacht hebben, af met *'Povera Italia!'* We zijn aan de heidenen overgeleverd en er is niets meer wat ons kan redden. *'Siamo messi male.* Het is slecht met ons gesteld. Arm Italië!'

Bij de buurman

Vanaf mijn balkon hoor ik de nasale zeurstem van Alberto. Ik kan hem niet verstaan maar daar heb ik ook geen behoefte aan. Uit ervaring weet ik dat het nooit erg interessant is wat hij te vertellen heeft en bovendien valt hij steeds in herhaling. Arme Nicola. Hij moet dit gezanik dag in dag uit aanhoren.

Nicola is de “knecht” van Alberto. Knecht tussen aanhalingstekens want eigenlijk heeft Nicola meer verstand van wijnbouw dan Alberto, hoewel de laatste zijn hele leven op het bedrijf heeft doorgebracht. Nadat zijn vader was overleden heeft Alberto een vaste knecht, Nicola dus, moeten inhuren want hij kan zelf nog geen tractor besturen. Geen tractor! Het belangrijkste werktuig van de wijnboer. Onkruid maaien, kunstmest strooien, bestrijdingsmiddelen spuiten, druiven vervoeren: voor bijna alles is de tractor, voorzien van allerlei mechanische accessoires, onontbeerlijk. Maar Alberto is er in de bijna vijftig jaar (dat wil zeggen: zijn hele leven) dat hij op de boerderij woont niet in geslaagd het besturen van dit voertuig onder de knie te krijgen. Misschien mocht hij het niet van Francesco, zijn nogal eigenzinnige vader.

Ik herinner me nog de deerniswekkende scène die ik een paar jaar geleden vanaf het balkon gadesloeg. Francesco was al aardig aan het aftakelen maar werkte stug door en probeerde aan het eind van de dag de tractor met aanhangwagen op zijn plek te parkeren. Dat ging niet meer zo soepel en ondanks de aanwijzingen van Alberto duurde het meer dan een half uur voordat de tractor eindelijk stond waar hij volgens Francesco moest staan. Het was niet om aan te zien. Een paar maanden later was Francesco dood.

En toen verscheen Nicola, een gastarbeider uit de Oekraïne die, in tegenstelling tot de meeste andere Oost-Europese werkslaven (Roemenen, Albanen, Bulgaren, Moldaviërs, etc.) het hele jaar in Italië verblijft. Hij woont in het roze bijgebouwtje waar wij vanaf het balkon op uitkijken. Soms zwaaien we even of komt hij langs voor een praatje. Hij waarschuwt ons als hij met de tractor bestrijdingsmiddelen moet gaan spuiten zodat we de ramen op tijd kunnen sluiten en de was kunnen binnenhalen. Alberto kan het niets schelen of hij ons overlast bezorgt of niet: hij stuurt Nicola, ondanks diens tegenwerkingen, met opzet 's ochtends vroeg met de tractor langs de druivenranken die het dichtste bij ons huis liggen, ook al weet hij dat wij gasten hebben die graag willen uitslapen.

‘Als zijn moeder overlijdt, dan schiet hij zich door zijn hoofd,’ zei Nicola al verschillende keren tegen ons. Hij roddelt vaak met ons over zijn werkgever. Het zijn vooral klaagzangen: ‘Alberto weet niks, kan niks, snapt niks, hij kletst alleen maar wat dom uit zijn nek. *Ha una patata in testa!* Zelfs een varken is slimmer!’ Op een dag vertrouwde Nicola ons fluisterend en schichtig om zich heen kijkend toe dat hij alleen per gewerkt uur betaald krijgt. Als er vanwege regen of sneeuw niet gewerkt kan worden, verdient hij niks. Gelukkig heeft zijn Moldavische vriendin Elena een vast inkomen als *badante*, inwonende verzorgster voor een rijke dame in Milaan. Een krenge van een wijf naar verluidt, maar ze betaalt goed. In het weekend komt Elena bij Nicola op bezoek met geld en levensvoorraad.

‘Alberto is een ongelooflijke krent. Hij brengt me niet eens water als ik 's zomers de hele ochtend in de felle zon op de tractor zit, want dat kost geld. Minstens 12 cent per fles,’ vertelde Nicola ons een keer terwijl op zijn door de zon

uitgeteerde en gegroefde gezicht een sarcastische uitdrukking verscheen. Nicola is niet groot en staat een beetje scheef maar is beresterk en onverwoestbaar. Zelfs de wodka die hij in flinke hoeveelheden tot zich neemt (we zien hem nooit zonder een fles op zijn veranda zitten), krijgt hem er niet onder. In het voorjaar zag hij hoe mijn echtgenoot Nico met zijn oude, stramme en eigenlijk gepensioneerde ledematen een poging deed in de wilgen in onze tuin te klimmen om ze te snoeien. Meteen schoot hij te hulp, klom behendig als een aap in de bomen en klaarde de klus in een oogwenk. Een aardige buur is beter dan een chagrijnige baas.

‘In de winter sluit hij het gas af. Ik moet het doen met het houtkacheltje in de woonkamer. Dus slaap ik maar op de bank in plaats van in bed,’ bekent Nicola. We schudden ons hoofd en vragen ons af hoe hij het volhoudt, maar zijn net als hij machteloos. Met Alberto valt niet te praten.

‘En hij betaalt mij zes euro per gewerkt uur, terwijl zeven het minimum is. Iedereen krijgt zeven euro, behalve ik.’

Op onze vraag waarom hij niet protesteert of gaat staken of bij een ander gaat werken, fluistert Nicola dat hij zijn papieren niet op orde heeft. Hij is een *clandestino*, een illegale werknemer. Als Alberto kwaad wil, is hij de klos.

‘s Zomers, vakantietijd, is de dochter van Elena soms op bezoek en dan vraagt Nicola wel eens of ze mogen komen zwemmen in onze *piscina*. We hebben er geen bezwaar tegen zolang we geen zwemgrage betalende gasten hebben. De eerste keer stak Nicola ons schuchter een briefje van tien euro toe. Hij wilde hij ervoor betalen. Van zijn hongerloon! Uiteraard wezen we dat af. Zo af en toe komen ze nu langs met een koeltas en handdoeken en installeren zich bij het zwembad dat voor hen een grote luxe is. Terwijl Elena het koele water

in gaat en haar dochter zonnebaadt, haalt Nicola steevast een paar glazen en een fles uit de koeltas. De wodka.

‘Drienk, *ragazzi*, drienk!’ roept hij. En dan begint hij over Alberto, zijn baas, die een *stronzo*, een klootzak, is.

Bij de huisarts

Mijn huisarts en ik, we kennen elkaar na tien jaar door en door. Onze steeds frequentere ontmoetingen (de voortschrijdende ouderdom gaat met gebreken gepaard) beginnen op komische sketches te lijken. We zijn helemaal op elkaar ingespeeld. Een komisch duo in de behandelkamer. Zo valt er bij elk bezoek aan mijn *medico di famiglia*, naast het onvermijdelijke gezeur over mijn kleine klachten, ook altijd wel iets te lachen.

De lol begint echter voor mij als niet-Italiaan al eerder, nog voordat ik het heiligdom van dokter Dezza betreed: in de wachtkamer. Vooral in het winterseizoen zit deze troosteloze ruimte meestal vol met stevig ingepakte ouderen die somber en zwijgzaam voor zich uit staren alsof het Laatste Oordeel aanstaande is. En dat is het ook, want Dezza's diagnoses zijn onverbiddelijk.

De stemming in het voorportaal verandert echter bij toverslag als iemand een bekende binnen ziet komen. De opgewekte *ciao ciao ciao*'s en *come stai?*'s zijn dan niet van de lucht om pas na een paar minuten te eindigen. Daarna begint het gefluister en moet ik mijn oren spitsen om het hoogtepunt niet te missen. Het duurt nooit lang of de bekenden beginnen hun kleine klachten en ongemakken uit te wisselen en die litanieën volgen een vast, door generaties zeurende Italianen diep uitgesleten, patroon.

Zodra ik het begrip *colpo d'aria* uit het besmukte gefluister meen op te vangen zet ik mij schrap. Daar komt-ie, daar komt-ie, denk ik dan. Ja, ja... Jaaaa! '*Mi fa male il cervicale*,' bekent dan een van de gesprekspartners tot mijn grote genoegen, op een toon alsof het een zeldzame ongeneeslijke aandoening

betreft. Epidemisch is de *cervicale* in ieder geval, want alle Italianen lijden eraan. Ik niet, want ik ben geen Italiaan en buitenlanders weten niet wat een *cervicale* is. En aan een lichaamsdeel waarvan je niet weet dat je het hebt, kun je ook geen pijn hebben, zoals Dezza me eens haarfijn uitlegde.

Geheel opgevrolijkt door het vaste wachtkamertafereel betreed ik uiteindelijk Dezza's kamer. Zoals altijd zit de *medico* naar het scherm van zijn laptop te turen. Mijn 'Buonasera' (ik bezoek meestal het middagspreekuur en in Italië begint de avond al na de middagpauze) begroet hij met een minzaam glimlachje. 'Stephanus,' zegt hij dan en typt mijn naam alvast in, om mijn omvangrijke klachtendossier tevoorschijn te halen. Over mijn tweede, voor hem zo geheimzinnige naam Aloysius begint hij de laatste tijd niet meer, nadat ik hem heb uitgelegd dat het gewoon Luigi betekent. 'Mi dica,' vervolgt hij. Twee scherpzinnige twinkeloogjes kijken mij vanachter zijn verfijnde montuur priemend aan.

Ik leg uit dat ik al weken last heb van een pijnlijke knie, maar voor ik hierover heb kunnen uitweiden lig ik al met een afgezakte broek op de behandeltafel. Dezza kneedt afwisselend mijn beide knieën. De rechter is inderdaad wat dikker. Dezza wil weten of ik hem gestoten heb of iets anders heb gedaan. Het moment van de waarheid. Ik weet al wat hij gaat zeggen als ik hem beken hoe de pijn is ontstaan. Hij zal me op ironische toon de les gaan lezen.

Ik twijfel even maar vertel dan toch maar de waarheid. 'Pilates. Ik heb hem bij een oefening een beetje overstrekt, denk ik.' Dezza richt zijn ogen ten hemel, laat zijn armen langs zijn lichaam vallen en keert verslagen terug naar zijn bureau. Zijn schouders laat hij met opzet hangen. Nog terwijl ik met mijn broekspijpen zit te worstelen begint hij: 'Ik begrijp

werkelijk niet waarom iedereen van die domme dingen doet. Boven de vijftig is zwemmen de enige veilige sport. De rest leidt alleen maar tot ellende. Fitness, hardlopen, gymnastiek, pilates: allemaal levensgevaarlijk.’ Na deze tirade trekt hij zijn mond in een brede lach, want hij weet dat zijn reprimandes, net als het hele leven, zinloos zijn.

‘Dat pilates heeft me anders wel van mijn rugpijn afgeholpen,’ breng ik in. Dat zou een afdoende argument moeten zijn want over mijn rugklachten kan Dezza na een decennium wel dromen.

Maar nee.

‘En in plaats van een zere rug heeft u nu een dikke knie.’ Hij grijnst en geeft de omvang van een knie aan die zo groot is dat zelfs een olifant ermee naar de dokter zou zijn gegaan. Ik barst in lachen uit.

‘Toch zat u zonder die stommelingen die al die sportblessures oplopen zonder werk,’ zeg ik. Nu lacht Dezza weer.

‘Nee, nee, nee. Ik heb genoeg werk. Ook zonder al deze *fesserie*, stommiteiten.’

Genoeg lol voor vandaag. Ik krijg een recept voor pijnstillers en stap de wachtkamer weer in. Daar valt nog steeds weinig te lachen, hoewel ze Dezza en mij gehoord moeten hebben. Bij de *farmacia* sta ik in de rij. Op een gegeven moment gaat de deur open en komt er een volgende klant binnen. Ik herken hem van de wachtkamer, de *cervicale*-lijder. Maar wat voel ik? Tocht? Een *colpo d'aria*! O nee, toch? Nu kan de *cervicale* ook niet ver weg meer zijn. Zou de apotheker er een middeltje tegen hebben misschien? Iets homeopathisch? Een drankje zonder werkende bestanddelen tegen een niet bestaande kwaal: dat moet wel effectief zijn.

Aan de beurt

Al in de *Valle Scuropasso* zit ze voor me, de grijze dame in de Italiaanse truttenschudder bij uitstek, de Fiat Panda. Dat ik ook zo'n auto heb, is een heel andere zaak want ik houd wel van doorrijden. Zij niet. Ze sukkelst vooruit en inhalen is op de bochtige weg geen optie. Na een paar kilometer naderen we wegwerkzaamheden. Nou ja, werkzaamheden: iemand is vlak langs de weg wat aan het graven. Mevrouw remt af. We kruipen er voorbij. Maar gek genoeg krijgt mijn voorligster daarna opeens zin in het gaspedaal, schiet vooruit en snijdt de volgende bocht af. Oeps, tegenligger. Met een ruk aan het stuur, ja ze is nog kwiek, weet ze een frontale botsing net te vermijden. Van schrik remt ze daarna weer fors af. *Rallentare* heet dat op zijn Italiaans. Waarom denk ik altijd dat *rallentare* versnellen betekent?

We zijn nu ondanks de slakkengang bijna in Broni, waar ik weer eens naar het postkantoor moet. Bij elke afslag verwacht ik dat ik van mijn trage plaaggeest verlost word. Maar nee, ze neemt steeds de weg die ik ook in de planning heb. Ze zou toch niet ook...? denk ik. Welnee, dat zou wel heel toevallig zijn. Inmiddels ben ik bijna bij mijn afslag en schakel ik, heel on-Italiaans, de linker *freccia*, richtingaanwijzer, in. Mooi, zij niet. Maar wat is dat? Ze slaat zomaar opeens af naar links. Zonder *freccia*, ik had het kunnen weten. De richtingaanwijzer is een door vuige Noord-Europeanen verzonnen accessoire waarvan niemand hier het nut inziet of de bedoeling begrijpt. En welja, mevrouw parkeert ook nog op de invalidenparkeerplaats recht voor de deur van het postkantoor. Niet te geloven. Ik passeer haar (eindelijk, maar juist nu wil ik